

the global voice of
the legal profession®

Milletlerarası Tahkimde Menfaat Çatışmasına İlişkin IBA Kılavuz İlkeleri

**IBA Konseyi'nin 23 Ekim 2014 Perşembe
Günü Aldığı Kararla Kabul Edilmiştir**

A Note on Translations

This document was originally prepared in English by a working group of the International Bar Association and was adopted by IBA Council Resolution.

In the event of any inconsistency between the English language versions and the translations into any other language, the English language version shall prevail.

Translated by: Serhat Eskiyyörük and Essen Aydın of Altınbaş Üniversitesi, Istanbul, Turkey.

Reviewed by: Dogan Gultutan of Baker McKenzie, London, United Kingdom and Destina Kantik of Baker McKenzie, Istanbul, Turkey.

Milletlerarası Tahkimde Menfaat Çatışmasına İlişkin IBA Kılavuz İlkeleri

**IBA Konseyi'nin 23 Ekim 2014 Perşembe Günü Aldığı Kararla
Kabul Edilmiştir**

Uluslararası Barolar Birliği

4. Kat, 10. Bride Caddesi

Londra EC4A 4AD

Birleşik Krallık

Tel: +44 (0)20 7842 0090

Faks: +44 (0)20 7842 0091

www.ibanet.org

ISBN: 978-0-948711-36-7

Tüm Hakları Saklıdır

© Uluslararası Barolar Birliği 2014

Bu telif hakkı bildirimini ile korunan materyalin hiçbir kısmı, telif hakkı sahibinin yazılı izni olmaksızın, fotokopi, kayıt veya herhangi bir bilgi depolama ve geri alma sistemi dahil olmak üzere, elektronik veya mekanik hiçbir biçimde çoğaltılamaz ya da kullanılamaz.

İÇİNDEKİLER

2014 tarihli Milletlerarası Tahkimde	
Menfaat Çatışmasına İlişkin IBA Kılavuz İlkeleri	i
Giriş	1
Bölüm I: Tarafsızlık, Bağımsızlık ve	
İfşaya İlişkin Genel Standartlar	4

2014 Tarihli Milletlerarası Tahkimde Menfaat Çatışmasına İlişkin IBA Kılavuz İlkeleri

Milletlerarası Tahkimde Menfaat Çatışmasına İlişkin IBA Kılavuz İlkeleri (Kılavuz İlkeler), yayınlandığı 2004 yılından itibaren, milletlerarası tahkim camiasında büyük kabul görmüştür¹. Hakemler, muhtemel görevlendirmeler ve ifşa etme yükümlülükleri hakkında karar verirken Kılavuz İlkeleri yaygın biçimde kullanmaktadır. Benzer şekilde, Taraflar ve Taraf Temsilcileri, hakemlerin tarafsızlık ve bağımsızlığını değerlendirirken, sıkça Kılavuz İlkeleri dikkate almakta; tahkim kurumları ve mahkemeler de hakemin reddi hakkında karar verirken Kılavuz İlkelere başvurmaktadır. Kılavuz İlkelerin ilk kez

---

¹ 2004 yılı Kılavuz İlkeleri 19 uzmandan oluşan bir Çalışma Grubu tarafından kaleme alınmıştır: Henri Alvarez, Kanada; John Beechey, İngiltere; Jim Carter, Amerika Birleşik Devletleri; Emmanuel Gaillard, Fransa; Emilio Gonzales de Castilla, Meksika; Bernard Hanotiau, Belçika; Michael Hwang, Singapur; Albert Jan van den Berg, Belçika; Doug Jones, Avustralya; Gabrielle Kaufmann-Kohler, İsviçre; Arthur Marriott, İngiltere; Tore Wiwen Nilsson, İsveç; Hilmar Raeschke-Kessler, Almanya; David W Rivkin, Amerika Birleşik Devletleri; Klaus Sachs, Almanya; Nathalie Voser, İsviçre (Raportör); David Williams, Yeni Zelanda; Des Williams, Güney Afrika ve Otto de Witt Wijnen, Hollanda (Başkan).

kabul edildiği tarihte tasarlandığı üzere, İlkelerin onuncu yıl dönümünde ilkelerin kullanımına ilişkin zaman içerisinde karşılaşılan deneyimleri derinlemesine irdelemenin ve açıklık veya geliştirme gereken hususları belirlemenin uygun olacağı kararlaştırılmıştı. Bu doğrultuda, 2012 yılında IBA Tahkim Komitesi Kılavuz İlkelerin gözden geçirilmesini kararlaştırdı ve bu gözden geçirme, farklı hukuki kültürleri temsil eden ve farklı bakış açılarına sahip avukat, hakem ve tahkim kullanıcıları dahil olmak üzere genişletilmiş Menfaat Çatışması Alt Komisyonu (Alt Komisyon)² tarafından gerçekleştirilmiştir. Alt Komisyon'un başkanı, daha sonra Julie Bédard'ın eş-başkanlığında olmak üzere, David Arias'tı ve gözden geçirme süreci Pierre Bienvenu ve Bernard Hanotiau liderliğinde yürütülmekteydi.

Kılavuz İlkeler esasen hem ticari tahkime ve hem de yatırım tahkimine uygulanmak amacıyla tasarlanmış olmakla birlikte, gözden geçirme sürecinde bu İlkelerin yatırım tahkimine uygulanması hususunda birtakım belirsizliklerin olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, esasen Kılavuz İlkelerin hakem olarak görev yapan, hukuk mesleği icra etmeyen kişilere de uygulanacağı belirtilmiş olsa da bu hususta da belirsizliklerin mevcut olduğu görülmüştür. İlkelerin hem ticari tahkime hem de yatırım tahkimine ve hakem olarak görev yapan hem hukuk mesleği icra eden hem de etmeyen kişilere uygulanacağına

---

² Genişletilmiş Menfaat Çatışması'na ilişkin Alt Komisyon üyeleri: Habib Almulla, Birleşik Arap Emirlikleri; David Arias, İspanya (Eş-Başkan); Julie Bédard, Amerika Birleşik Devletleri (Eş Başkan), José Astigarraga, Amerika Birleşik Devletleri; Pierre Bienvenu, Kanada (Gözden Geçirme Süresi Eş Başkanı); Karl-Heinz Böckstiegel, Almanya; Yves Derains, Fransa; Teresa Giovannini, İsviçre; Eduardo Damião Gonçalves, Brezilya; Bernard Hanotiau, Belçika (Gözden Geçirme Süreci Eş Başkanı); Paula Hodges, İngiltere; Toby Landau, İngiltere; Christian Leathley, İngiltere; Carole Malinvaud, Fransa; Ciccù Mukhopadhaya, Hindistan; Yoshimi Ohara, Japonya; Tinuade Oyekunle, Nijerya; Eun Young Park, Kore; Constantine Partasides, İngiltere; Peter Rees, Hollanda; Anke Sessler, Almanya; Guido Tawil, Arjantin; Jingzhou Tao, Çin; Gäetan Verhoosel, İngiltere (Raportör); Nathalie Voser, İsviçre; Nassib Ziadé, Birleşik Arap Emirlikleri; ve Alexis Mourre. Yardım Eden Kişiler: Niuscha Bassiri, Belçika; Alison Fitzgerald, Kanada; Oliver Cojo, İspanya; ve Ricardo Dalmaso Marques, Brezilya.

ilişkin genel bir beyanda bulunulmasına ilişkin fikir birliği oluşmuştur.

Alt Komisyon, “önceden feragat” olarak adlandırılan kavramın doğurduğu sonuçlar, benzer hukuki sorunlar içeren birbirinden bağımsız davalarda Taraf Vekili ve Hakem olarak görev yapmanın ifşa yükümlülüğü kapsamında yer alıp almadığı, “Konu” çatışması, tahkim sekreteri ve idari sekreterlerin tarafsızlığı ve bağımsızlığı ve üçüncü kişi finansmanı gibi 2004 yılından itibaren milletlerarası tahkim uygulamasında dikkat çeken birçok hususu itinayla değerlendirmiştir. Gözden geçirilmiş Kılavuz İlkeler, Alt Komisyon’un bu hususlara ilişkin ulaştığı sonuçları yansıtmaktadır.

Alt Komisyon, uluslararası tahkim uygulamasının evrimsel gelişimini de göz önünde bulundurarak, gözden geçirilmiş Kılavuzda hakemin ifşa yükümlülüğüne ilişkin daha katı standartlar kabul edilip edilmemesi gerekliliğini de değerlendirmiştir. Gözden geçirilmiş Kılavuz İlkeler, 2004 yılı Kılavuz İlkelerinde benimsenen temel yaklaşımı değiştirmemekle birlikte, 2004 yılı Kılavuz İlkelerinde öngörülme-yen bazı durumlarda ifşanın gerekli olduğu sonucunu yansıtmaktadır. İfşanın gerekli olması -veya hakemin ifşada bulunması- hakemin tarafsızlık veya bağımsızlığı hususunda şüphenin var olduğu anlamına gelmeyeceği de açıkça belirtilmelidir. Esasen, ifşa yükümlülüğü için öngörülen standart hakemin reddi için belirlenen standarttan farklıdır. Benzer şekilde, gözden geçirilmiş Kılavuz İlkeler, hiçbir surette uluslararası bürolarda veya hukuk derneklerinde çalışan avukatların hakem olarak görev yapmasını engellemek amacıyla hazırlanmamıştır.

Kılavuz İlkeler, 23 Ekim 2014 Perşembe günü, IBA Konseyi'nin kararı ile kabul edilmiştir. Kılavuz İlkeler aşağıdaki adresten indirilebilir:

www.ibanet.org/Publications/publications_IBA_guides_and_free_materials.aspx

23 Ekim 2014 Perşembe günü Tahkim Komitesi Eş Başkanları tarafından imzalanmıştır.

Eduardo Zuleta

Paul Friedland

Giriş

1. Hakemler ve Taraf Temsilcileri genellikle ifşa yükümlülüklerinin kapsamından emin değildir. Daha büyük şirket grupları ve uluslararası hukuk firmaları dahil olmak üzere uluslararası ticaretin büyümesi, daha fazla ifşa gerçekleştirilmesi sonucunu doğurmuştur ve ifşa ile menfaat çatışmasından kaynaklanan sorunların analizi daha karmaşık hale gelmiştir. Taraflar, tahkimi geciktirmek amacıyla hakemin reddi veya karşı tarafın seçmiş olduğu hakemi reddetme yoluna daha sık başvurma imkanına sahip olmuştur. Herhangi bir ilişkinin açıklanması, bu ilişki ne kadar önemsiz veya ciddi olursa olsun, mesnetsiz veya manasız olarak hakemin reddinin talep edilmesine yol açabilir. Aynı zamanda, tarafların daha fazla bilgiye erişebilmeleri, ifşa yükümlülüğünün ihlali iddiaları ileri sürülerek hakem kararının iptali edilmesini engellemek ve milletlerarası tahkim ile meşgul olan taraflar ve avukatların eşit

fırsatlara sahip olmasını teşvik etmek bakımından önemlidir.

2. Taraflar, hakemler, kurumlar ve mahkemeler; hakemlerin ifşa etmekle yükümlü olduğu bilgiler ve ifşa hususunda öngörülen standartlar hakkında karmaşık kararlarla karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca, ifşa yükümlülüğü yerine getirildikten sonra itiraz veya hakemin reddi talebinde bulunulduğunda kurumlar ve mahkemeler zorlu kararlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bir yanda, tarafların adil yargılanma hakkını korumak için hakemin tarafsızlığını veya bağımsızlığını sorgulatabilecek koşulların ifşa edilmesi hakkı ile diğer yanda tarafların, arzu ettikleri hakemi seçme yetisini korumak için hakemlere karşı ileri sürülen gereksiz ret taleplerinden kaçınılması arasında bir gerilim bulunmaktadır.
3. Tahkim yargılamasının hakemler aleyhine yapılan dayanaksız ret talepleri nedeniyle engellenmemesi ve sürecin meşruluğunun belirsizlikler ile ifşa, itiraz ve hakemin reddine ilişkin standartlarda yeknesaklık bulunmayışından etkilenmemesi uluslararası tahkim camiasının çıkarıdır. 2004 Kılavuz İlkeleri, mevcut standartların uygulanmasında yeterli açıklık ve yeknesaklık olmadığı görüşünü yansıtmaktaydı. Bu nedenle Kılavuz İlkeler, bazı "Genel Standartlar ve Standartlar Hakkında Açıklayıcı Notlar" getirmiştir. Ayrıca, tutarlılığı teşvik etmek ve gerek olmaksızın hakemin reddini, çekilmesini ve azlini önlemek için; Kılavuz İlkeler, hakemin ifşa yükümlülüğünü veya reddini doğuran özel durumları listelemektedir. 'Kırmızı', 'Turuncu' ve 'Yeşil' olarak adlandırılan bu listeler ('Uygulama Listeleri') güncellenmiştir ve gözden geçirilmiş Kılavuz İlkelerin sonunda yer almaktadır.
4. Kılavuz İlkeler, aşağıdaki Genel Standartlarda ifade edilen ilkelere de yansıtıldığı üzere, IBA Tahkim Komitesi'nin mevcut uluslararası örnek anlayışını yansıtmaktadır. Genel Standartlar ve Uygulama Listeleri, çeşitli hukuk sistemlerinin mevzuat ve içtihatları ile uluslararası tahkimle meşgul olan uygulayıcıların

değerlendirme ve deneyimlerine dayanmaktadır. 2004 yılı Kılavuz İlkelerini gözden geçirirken, IBA Tahkim Komitesi, bazı hukuk sistemlerindeki kanun ve uygulamalara ilişkin analizlerini güncellemiştir. Kılavuz İlkeler, uluslararası tahkimin güvenilirliğini, itibarını ve verimliliğini sağlama sorumluluğunu taşıyan tarafların, temsilcilerin, hakemlerin ve tahkim kurumlarının çeşitli çıkarlarını dengelemeyi amaçlamaktadır. Hem 2004 yılı Çalışma Grubu hem de 2012/2014'teki Alt Komisyon, önde gelen tahkim kurumları, kurumsal danışmanlar ve uluslararası tahkimle meşgul diğer kişilerin görüşlerini IBA yıllık toplantılarında yapılan kamuoyu yoklamaları ve hakemler ile uygulayıcılarla yapılan toplantılarla araştırmış ve değerlendirmiştir. Alınan yorumlar ayrıntılı olarak gözden geçirilmiş ve birçoğu kabul edilmiştir. IBA Tahkim Komitesi, çok sayıda kurum ve birey tarafından önerilerine gösterilen yüksek ilgi nedeniyle müteşekkirdir.

5. Kılavuz İlkeler, tarafların temsilinin avukat olan veya avukat olmayan kişiler tarafından gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine ve hukuk mesleğini icra eden kişilerin hakem olarak görev yapıp yapmadığına bakılmaksızın, uluslararası ticari tahkime ve yatırım tahkimine uygulanır.
6. Bu Kılavuz ilkeler hukuki düzenleme niteliğinde değildir ve taraflarca uygulanmak üzere seçilen ulusal yasaları veya tahkim kurallarını geçersiz kılmaz. Ancak, 2004 Kılavuzları ve IBA Tahkim Komitesi'nin diğer kuralları ve kılavuz ilkeleri için olduğu gibi, gözden geçirilmiş Kılavuz İlkelerin uluslararası tahkim camiası tarafından geniş kabul göreceği; bağımsızlık ve tarafsızlığa ilişkin önemli sorunlarla karşı karşıya kalan taraflara, uygulayıcılara, hakemlere, kurumlara ve mahkemelere yardımcı olacağı ümit edilmektedir. IBA Tahkim Komitesi, Kılavuz İlkelerin sağduyuyla ve gereğinden fazla şekli olarak yorumlanmadan uygulanacağına güvenmektedir.
7. Uygulama Listeleri, uygulamada sıkça karşılaşılan farklı durumların birçoğunu kapsamaktadır; fakat bu listeler sınırlı sayıda değildir ve bunların sınırlı sayıda olabileceği

de iddia edilmemektedir. Bununla birlikte, IBA Tahkim Komitesi, Uygulama Listelerinin Genel Standartların uygulanması bakımından faydalı olacak somut rehberlik sağlayacağına inanmaktadır. IBA Tahkim Komitesi, geliştirilmeleri amacıyla Kılavuz İlkelerin fiili kullanımını incelemeye devam edecektir.

8. 1987 yılında, IBA *Uluslararası Hakemler İçin Etik Kurallarını* yayınladı. Bu Kurallar, Kılavuz İlkelerden daha fazla konuyu ele almakta ve Kılavuz İlkelerde tartışılmayan konular hakkında yürürlükte kalmaktadır. Kılavuz İlkeler, burada ele alınan meselelerde Etik Kurallarının yerine geçmektedir.

Bölüm I: Tarafsızlık, Bağımsızlık ve İfşa Etme Hakkında Genel Standartlar

(1) Genel İlke

Her hakem, görevi kabul ettiği andan, nihai kararın verildiği ya da herhangi başka bir şekilde yargılamanın nihai olarak sona erdiği ana kadar tarafsız ve bağımsız olmalıdır.

Genel Standart 1'e İlişkin Açıklamalar:

Bu Kılavuz İlkelerin altında yatan temel prensip, her hakemin, hakemlik yapmak üzere görevlendirmesini kabul ettiği sırada tarafsız ve bağımsız olması ve uygulanacak kurallar kapsamında, süre sınırının bilindiği ya da kolayca tespit edilebileceği varsayımında, nihai kararın düzeltilmesi veya yorumlanması süresi de dahil olmak üzere tahkim

yargılamasının tamamı boyunca tarafsız ve bağımsız kalmasıdır.

Bu yükümlülüğün, ilgili mahkemelerde karar aleyhine yapılabilecek iptal başvurusu için mevcut süreyi de kapsayacak şekilde uzatılıp uzatılmayacağı sorusu ortaya çıkmıştır. Nihai hakem kararının, uygulanacak hukuk veya ilgili tahkim kurumunun kuralları uyarınca, ilk Hakem Heyeti'ne geri gönderilmesinin mümkün olduğu durumlar saklı kalmak şartıyla, bu yükümlülüğün uzatılmaması gerektiği kararı alınmıştır. Bu nedenle, hakemin bu husustaki yükümlülüğü, Hakem Heyeti'nin nihai kararı vermesiyle ve ilgili kurallar uyarınca öngörülen herhangi bir düzeltme veya yorumlamanın yapılmasıyla ya da başvuru süresinin dolmasıyla, yargılama sürecinin nihai olarak sona ermesiyle (örneğin tarafların sulh olması sebebiyle) veya hakemin herhangi bir sebeple yargılama yetkisinin kalkmasıyla sona erer. Kararın iptali ya da diğer usuller sonucu, ihtilaf aynı Hakem Heyetine havale edilirse, yeniden ifşa yükümlülüğünün doğması söz konusu olabilir ve muhtemel menfaat çatışmalarının gözden geçirilmesi gerekebilir.

(2) Menfaat Çatışması

- (a) Hakem, tarafsızlığını veya bağımsızlığını şüpheye düşürecek bir durumun mevcut olması halinde, kendisine teklif edilen hakemlik görevini reddetmeli ya da tahkim yargılaması başlamışsa görevinden çekilmelidir.
- (b) Genel Standart 4 uyarınca, tarafların hakemi kabul etmiş olduğu haller hariç olmak üzere, hakemin atanması esnasında mevcut olan veya atanmasından sonra ortaya çıkan hal veya koşulların, söz konusu hal ve koşullarla ilgili bilgi sahibi olan makul üçüncü şahıslar açısından hakemin tarafsız veya bağımsızlığına ilişkin haklı şüphe doğurabilecek nitelikte olmaları halinde, aynı ilke uygulanır.
- (c) İlgili hal ve koşulları bilen makul üçüncü şahsın, hakemin kararını verirken taraflarca getirilen ve

davanın esasını ilgilendiren hususların dışında başka unsurlardan etkilenme ihtimali olduğu sonucuna varabileceği durumlarda haklı şüphenin varlığı kabul edilir.

- (d) Feragat Edilemez Kırmızı Listede tanımlanan durumlarda hakemin tarafsızlığı veya bağımsızlığına ilişkin haklı şüphenin varlığı kabul edilir.

Genel Standart 2'ye İlişkin Açıklamalar:

- (a) Hakem, tarafsız ve bağımsız olma yetisinden şüphe duyduğu hallerde, görevlendirmeyi reddetmelidir. Bu standart, yargılamanın hangi aşamada olduğuna bakılmaksızın uygulanmalıdır. Bu husus, karışıklığı önlemek ve tahkim sürecine olan güveni arttırmak için Kılavuz İlkelerde dile getirilen temel bir prensiptir.
- (b) Standartların mümkün olduğunca tutarlı bir şekilde uygulanabilmesi için, hakemin reddi için yapılan değerlendirme objektif olmalıdır. "Tarafsızlık veya bağımsızlık" ifadesi, Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL) Model Kanunu'nun yaygın olarak kabul edilen 12. Maddesinden gelmektedir ve hakemin tarafsızlığına veya bağımsızlığına ilişkin olarak, UNCITRAL Model Yasası'nın 12(2) Maddesinde belirtilen, haklı şüpheye dayanan bir görünüş incelemesi objektif olarak uygulanmalıdır ('makul üçüncü şahıs testi'). Yine, Genel Standart 3(e)'ye İlişkin Açıklamalar bölümünde belirtildiği gibi, bu standart yargılamanın hangi aşamada olduğundan bağımsız olarak uygulanır.
- (c) Haklı şüphe standardına dayanan kanunlar ve kurallar genellikle bu standarda ilişkin bir tanıma yer vermez. Bu Genel Standart, bu belirlemeyi yapmak için içerik sağlama amacını taşımaktadır.
- (d) Feragat Edilemez Kırmızı Liste, hakemin tarafsızlığı veya bağımsızlığı hususunda mutlaka haklı şüphe

uyandıran koşulları içerir. Örneğin, kimsenin kendi yargıcı olmasına izin verilmediğinden, hakem ve taraf arasında özdeşlik olamaz. Bu nedenle taraflar, böyle bir durumda ortaya çıkan menfaat çatışmasından feragat edemez.

(3) Hakemin İfşa Etme Yükümlülüğü

- (a) Taraflar nazarında hakemin tarafsızlığına veya bağımsızlığına şüphe düşürebilecek hal veya koşulların varlığı halinde, hakem söz konusu hal veya koşulları görevi kabulden önce veya görevi kabul ettikten sonra öğrenmesi halinde, mümkün olan en kısa sürede taraflara, tahkim kurumuna ya da hakemi tayin eden diğer bir kuruma (kurumun mevcut olması ve ilgili kurumsal kuralların gerekli kılması halinde) ve şayet mevcutsa diğer hakemlere bildirmekle yükümlüdür.
- (b) Genel Standart 3(a) uyarınca, önceden yapılan bildirim veya feragat gelecekte ortaya çıkabilecek hal ve koşullardan kaynaklanabilecek olası menfaat çatışmalarıyla ilgili hakemin devam eden ifşa etme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.
- (c) Genel Standartlar 1 ve 2(a) uyarınca ifşa etme yükümlülüğünü yerine getiren bir hakem, ifşa edilen olgulara rağmen, kendisini taraflara nazaran bağımsız ve tarafsız kabul etmektedir. Aksi halde hakemin, kendisinin önerilmesini veya atanmasını reddetmesi ya da istifa etmesi gerekirdi.
- (d) Hakemin bazı hal veya koşulları ifşa etme yükümlülüğünün bulunup bulunmadığı hususunda herhangi bir şüphenin oluşması durumunda, hakemin beyan yükümlülüğünün bulunduğu kanaat getirilmelidir.
- (e) Hakem, ifşa etmesi gereken hal veya koşulların mevcut olup olmadığını değerlendirirken, tahkim

yargılmasının başlangıç aşamasında veya daha ileri bir aşamada olup olmadığını dikkate almamalıdır.

Genel Standart 3'e İlişkin Açıklamalar:

(a) Hakemin Genel Standart 3 (a) kapsamında ifşa etme yükümlülüğü, taraflar açısından ilgili olabilecek herhangi bir hal veya koşul hakkında tarafların tam olarak bilgilendirilmelerinde menfaatlerinin olması ilkesine dayanır. Buna göre, Genel Standart 3 (d) ile, belirli hal veya koşulların ifşa edilmesinin gerekli olup olmadığına dair herhangi bir şüphe söz konusuysa, şüphenin ifşanın lehine çözülmesi öngörülmüştür. Ancak, Yeşil Liste'de belirtilen haller gibi, Genel Standart 2'de öngörülen objektif değerlendirme sonucu hiçbir koşulda hakemin reddinin söz konusu olmayacağı durumların ifşa edilmesine gerek yoktur. Genel Standart 3 (c) 'de belirtildiği üzere ifşanın gerçekleşmesi, ifşa edilen bilgilerin Genel Standart 2 uyarınca hakemin reddi sonucu doğuracağı anlamını taşımaz. Genel Standart 3 (a) kapsamındaki ifşa yükümlülüğü doğası gereği süregiden yapıdadır.

(b) IBA Tahkim Komitesi, kimi zaman “önceden feragat” olarak adlandırılan, gelecekte meydana gelebilecek olan hal ve koşullara ilişkin, muhtemel hakemler tarafından gerçekleştirilen beyanların kullanımının artmasını ve bu durumdan kaynaklanabilecek muhtemel menfaat çatışmalarını değerlendirmiştir. Bu tür beyanlar, Genel Standart 3 (a) uyarınca hakemin devam etmekte olan ifşa etme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Ancak, Kılavuz İlkelerde, herhangi bir önceden beyan veya feragatin geçerliliği ve etkisi hususunda tavır ortaya konmamıştır; çünkü önceden beyan veya feragat metnin içeriği, mevcut koşullar ve uygulanacak hukuk göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir.

(c) İfşa, menfaat çatışmasının mevcut olduğu anlamını taşımaz. Taraflara ifşada bulunan bir hakem, ifşa

edilen olgulara rağmen, taraflara karşı tarafsız ve bağımsız olduğu kanaatindedir; aksi halde hakem görevi reddeder veya görevden çekilir. Dolayısıyla, ifşada bulunan hakem görevlerini yerine getirme kabiliyetine sahip olduğu düşüncesindedir. İfşanın amacı, Tarafların, hakemin değerlendirmesini kabul edip etmediğini belirlemek ve şayet arzu ederlerse durumu daha ayrıntılı bir şekilde tetkik etmelerini sağlamaktır. Bu Genel Standart'ın yayınlanmasının, ifşanın kendiliğinden hakemin reddine sebep olacak derecede şüphe doğurduğu ve hatta hakemin reddi lehine karine oluşturacağı hususlarındaki yanlış kanıyı ortadan kaldıracağı umulmaktadır. Bunun yerine, herhangi bir hakemin reddi talebi sadece, yukarıda yer alan Genel Standart 2'de belirtilen objektif değerlendirmenin gerektirmesi durumunda kabul edilmelidir. Genel Standartlar'ın Pratik Uygulamaları Yorum 5 uyarınca, taraflar nazarında hakemin tarafsızlığı veya bağımsızlığı konusunda şüphe uyandıran bazı hal ve koşulların ifşa edilmemesi; mutlaka menfaat çatışmasının var olduğu ya da hakemin reddinin gerektiği anlamına gelmez.

(d) Hangi olguların ifşa edileceğini belirlerken, hakem; kendisi tarafından bilinen tüm koşulları dikkate almalıdır. Hakem, ifşa etmesi gereken bir hususun bulunduğunu tespit eder; ancak mesleki gizlilik kuralları veya uygulamaya ilişkin diğer kurallar ya da mesleki davranış kuralları tarafından ilgili hususun ifşası engellenirse, hakem görevlendirmeyi kabul etmemeli veya görevden çekilmelidir.

(e) İfşa veya hakemin reddi (Genel Standart 2 ve 3'te belirtildiği üzere) tahkimin bulunduğu aşamaya bağlı olmamalıdır. Hakemin ifşa yükümlülüğünün bulunup bulunmadığını, hakemin görevlendirmeyi veya göreve devam etmeyi reddetmesi gerekip gerekmediğini belirleme esnasında, yargılamanın halihazırda bulunduğu aşama ya da çekilmenin doğurduğu sonuçlar değil; yalnızca ilgili hal ve

koşullar değerlendirilmelidir. Uygulama bakımından, tahkim kurumları, tahkimin bulunduğu aşamaya bağlı olarak bir ayırım yapabilir. Benzer şekilde, mahkemeler de farklı standartlar uygulayabilir. Bununla birlikte, bu Kılavuz İlkelerde tahkim yargılamasının aşamasına dayalı bir ayırım yapılmamaktadır. Uygulamaya ilişkin kaygılar söz konusu olsa da, tahkim yargılaması başladıktan sonra hakemin çekilmesi gerekiyorsa, yargılamanın bulunduğu aşamaya dayanan bir ayırım yapılması Genel Standartlar ile çelişecektir.

(4) Tarafların Feragati

- (a) Hakem tarafından yapılan beyanın kendisine ulaştığı andan itibaren ya da hakem hakkında muhtemel menfaat çatışması oluşturabilecek hal veya koşulları haricen öğrenmesinden itibaren, 30 gün içerisinde hakem aleyhinde açık bir itirazda bulunmayan taraf, işbu Genel Standardın (b) ve (c) fıkraları hariç olmak üzere, ilgili hal veya koşullardan kaynaklanan muhtemel menfaat çatışmasına itiraz hakkından feragat etmiş sayılır ve daha sonraki süreçte aynı hal veya koşullara dayalı herhangi bir itirazda bulunamaz.
- (b) Ancak, Feragat Edilemez Kırmızı Listede tanımlanan hal veya şartlardan birinin varlığı durumunda, tarafların feragati (Genel Standart 3(b)'de ifade edilen önceden beyan veya feragat da dâhil olmak üzere) veya taraflarca ilgili kişinin hakem olarak görev yapabileceğinin kabulü geçersizdir.
- (c) Feragat Edilebilir Kırmızı Listede örneklendirilen menfaat çatışması hallerinden biri mevcutsa, kişi hakemlik görevini icra etmemelidir. Bununla birlikte, aşağıdaki koşulların mevcut olması halinde, ilgili kişi hakem olarak göreve atanmasını kabul edebilir veya hakemlik görevine devam edebilir:

- i. Tüm taraflar, hakemler ve tahkim kurumu veya hakem tayin eden makamın (şayet mevcutsa) menfaat çatışması hakkında tam bilgiye sahip olması; ve
- ii. Tüm tarafların, menfaat çatışmasının varlığından haberdar olmalarına rağmen, ilgili kişinin hakem olarak görev almasına açıkça rıza göstermiş olması.

(d) Hakem, yargılamanın herhangi bir aşamasında uzlaşma, arabuluculuk veya başka yollarla, taraflara uyuşmazlığın çözüme ulaşması hususunda yardımcı olabilir. Ancak hakem, bu yollardan birine başvurmadan önce, bu şekilde davranmasının hakemlik yetkisini ortadan kaldırmayacağına dair taraflardan açık muvafakat almış olmalıdır. Bu muvafakatname, hakemin ilgili sürece katılmasından veya hakemin bu süreçte öğreneceği bilgilerden kaynaklı muhtemel menfaat çatışmalarını kapsayan geçerli bir feragat olarak kabul edilir. Hakemin süreçteki yardımının uyuşmazlığın nihai olarak sulh yoluyla sonuçlanmasını sağlayamaması halinde, taraflar feragat beyanı ile bağlıdır. Bununla birlikte, Genel Standart 2(a) uyarınca ve söz konusu anlaşmaya rağmen hakem, uyuşmazlık çözüm sürecine katılması nedeniyle tahkimin ilerleyen aşamalarında tarafsız veya bağımsız davranamayacağından şüphe ediyorsa, görevden çekilmelidir.

Genel Standart 4'e İlişkin Açıklama:

- (a) Genel Standart 4(a) uyarınca, bir Taraf, 30 gün içerisinde menfaat çatışmasına ilişkin itirazda bulunmamışsa, herhangi bir muhtemel menfaat çatışmasından feragat etmiş sayılır. Bu süre, ifşa ile öğrenme de dahil olmak üzere, Tarafın ilgili hal ve koşulları öğrendiği tarihten başlar.
- (b) Genel Standart 4 (b), Feragat Edilemez Kırmızı Listede yer alan hal ve koşulların Genel Standart 4 (a)'nın kapsamından çıkarılmasına hizmet eder. Bazı

hakemler, ileride ortaya çıkabilecek hal veya koşullara ilişkin olarak tarafların feragatini talep eden beyanlarda bulunur. Genel Standart 3 (b)'de belirtildiği üzere, hakem tarafından talep edilen herhangi bir feragatten bağımsız olarak, tahkim sırasında ortaya çıkan hal ve koşullar, hakemin devam eden ifşa yükümlülüğünden dolayı taraflara açıklanmalıdır.

(c) Feragat Edilebilir Kırmızı Listede örnek olarak açıklanan hallerde olduğu şekilde önemli bir menfaat çatışmasına rağmen, taraflar ilgili kişiyi hakem olarak görevlendirmek isteyebilir. Bu noktada, taraf iradesi ile tarafsız ve bağımsız hakemlere sahip olma arzusu dengelenmelidir. Feragat Edilebilir Kırmızı Listede örnek olarak açıklanan hallerde olduğu şekilde önemli bir menfaat çatışması içerisinde olan kişiler, taraflar ancak tam olarak bilgilendirilmiş ve açıkça feragatte bulunmuşsa hakem olarak görev yapabilir.

(d) Tahkim yargılaması sırasında ihtilafların çözüme kavuşturulmasında taraflara yardımcı olan Hakem Heyeti kavramı, bazı hukuk sistemlerinde kabul edilmiştir, ancak diğer sistemler için bu durum geçerli değildir. Tarafların, ilgili usulün başlangıcından önce yapılan bilgilendirme üzerine verdiği onay, olası bir menfaat çatışmasından geçerli bir feragat olarak kabul edilmelidir. Bazı hukuk sistemleri, tarafların yazılı ve imzalı onayını gerekli görmüş olabilir. Uygulanacak hukukta öngörülen koşullara tabi olmak kaydıyla, açık onay yeterli görülebilir ve bu onay bir duruşmada verilmiş ve duruşma tutanaklarına veya kayıtlarına yansıtılmış olabilir. Ayrıca, tarafların hakemin reddi aracı olarak, hakemin arabulucu olarak görev yapmasını kullanmasını önlemek amacıyla, Genel Standart'ta, arabuluculuk sonuca ulaşmasa dahi, feragatin geçerliliğinin devam etmesi gerektiği açıkça belirtilmektedir. Taraflar açık onay verirken, hakemin çekilmesi riski de dahil olmak üzere,

hakemin arabuluculuk sürecine yardımcı olmasının sonuçlarının farkında olmalıdır.

(5) Kapsam

- (a) Bu Kılavuz İlkeler, göreve atanan heyet başkanlarına, tek hakemlere ve eş-hakemlere aynı şekilde uygulanır.
- (b) Hakemlere şahsen ya da Hakem Heyetine bağlı olarak çalışan tahkim sekreterleri ya da idari sekreterler ve yardımcılar, hakemlerin tabi olduğu bağımsızlık ve tarafsızlık yükümlülüğüne aynı şekilde tabidir ve tahkimin tüm aşamalarında bu yükümlülüğe uyulduğundan emin olmak Hakem Heyetinin sorumluluğundadır.

Genel Standart 5'e İlişkin Açıklamalar:

- (a) Hakem Heyetinin her üyesinin tarafsız ve bağımsız olma yükümlülüğü bulunduğu için, Genel Standartlar tek hakem, başhakem, taraflarca tayin hakem veya bir kurum tarafından tayin edilen hakemler arasında ayırım yapmaz.
- (b) Bazı tahkim kurumları, tahkim sekreteri veya idari sekreter ve asistanların bağımsızlık ve tarafsızlık beyanında bulunmasını zorunlu tutmaktadır. Böyle bir zorunluluğun var olup olmadığına bakılmaksızın, Hakem Heyeti'ne bağlı çalışan tahkim sekreteri veya idari sekreter ve asistanlar, hakemlerle aynı bağımsızlık ve tarafsızlık yükümlülüğüne (ifşa yükümlülüğü dahil) tabidir ve tahkimin her aşamasında bu yükümlülüğe uyulmasını sağlamak Hakem Heyetinin sorumluluğundadır. Ayrıca, bu yükümlülük Hakem Heyeti'ne veya Hakem Heyeti'nin her bir üyesine bağlı çalışan tahkim sekreteri veya idari sekreter ve asistanlara uygulanır.

(6) Bağlantılar

(a) Hakemin ilke olarak bağı olduğu hukuk bürosunun kimliğini taşıdığı kabul edilmektedir; ancak, muhtemel bir menfaat çatışmasının var olup olmadığının veya ifşa etme yükümlülüğünün bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla hal veya koşulların konuyla alakası değerlendirilirken, şayet mevcutsa, hakemin hukuk bürosunun faaliyetleri ve hukuk bürosu ile bağlantısı somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Hakemin hukuk bürosunun faaliyetlerinin taraflardan biri ile ilgili olması muhakkak menfaat çatışması olduğu sonucunu doğurmaz ve ifşa etme yükümlülüğünün doğmasına gerekçe teşkil etmez. Benzer şekilde, taraflardan birinin hakemin hukuk bürosunun bağlantısının bulunduğu bir gruba üye olması halinde de, bu olgu her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmeli ve muhakkak kendiliğinden menfaat çatışması kaynağı ya da ifşa etme yükümlülüğü doğuran hal olarak kabul edilmemelidir.

(b) Taraflardan biri tüzel kişi ise, bu tüzel kişiliği kontrol etme yetkisi olan ya da tahkimde verilecek karara ilişkin olarak doğrudan ekonomik menfaate sahip ya da tahkimdeki tarafa karşı tazmin etme yükümlülüğü altında olan gerçek veya tüzel kişilerin, tahkimde hakkında karar verilen tarafın kimliğini üstlendiği kabul edilebilir.

Genel Standart 6'ya İlişkin Açıklamalar:

(a) Hukuk bürolarının giderek büyümesi, uluslararası tahkimde bugünün gerçekliği olarak dikkate alınmalıdır. Tarafın, büyük bir hukuk bürosunda ortak olabilecek, kendi seçtiği hakemi tayin etme menfaati ile uluslararası hakemlerin tarafsızlığına ve bağımsızlığına olan güvenin korunmasını dengeleme ihtiyacı vardır. Hakemin, kural olarak, çalıştığı hukuk bürosunun kimliğini taşıdığı kabul edilir; ancak hakemin çalıştığı büronun faaliyetleri, kendiliğinden menfaat çatışması yaratmamalıdır. Hakemin çalıştığı

büronun gerçekleştirdiği faaliyetlerin bağlantısı, hukuk bürosunun çalışmalarının niteliği, zamanı ve kapsamı ve hakemin hukuk bürosu ile ilişkisi gibi hususlar her bir somut olay için ayrıca dikkate alınmalıdır. Genel Standart 6 (a), “taraf adına hareket eden” yerine “tarafı ilgili olan” terimini kullanır; zira Tarafı ilgili bağlantılar hukuki bir meselede temsil edilmekten başka faaliyetler içerebilir. *Barrister*'lerin odalarının (*barristers' chambers*), menfaat çatışmaları bakımından hukuk büroları ile eşit görülmemesine ve onlar için genel bir standart belirlenmemiş olmasına rağmen, *barrister*'lar, avukatlar ve taraflar arasındaki ilişkiler göz önünde bulundurularak ifşa yükümlülüğünün bulunduğu sonucuna varılabilir. Tahkimin taraflarından birinin şirketler topluluğunun üyesi olması halinde, menfaat çatışmasına ilişkin özel sorunlar ortaya çıkmaktadır. Her bir kurumsal yapıya ilişkin düzenlemeler geniş ölçüde farklılık gösterdiği için, kapsayıcı kurallar düzenlenmesi uygun değildir. Bunun yerine, şirketler topluluğunda yer alan başka bir şirketle bağlantının özel koşulları ve bu şirketin hakemin çalıştığı hukuk bürosuyla ilişkisi, her bir somut olay için ayrıca dikkate alınmalıdır.

- (b) Uluslararası tahkimdeki bir tarafının tüzel kişiliği haiz olması durumunda, diğer gerçek veya tüzel kişiler, bu tüzel kişiliği kontrol etme yetkisine sahip olabilir veya tahkimde verilecek karara ilişkin olarak doğrudan ekonomik menfaate sahip olabilir ya da tahkimdeki tarafa karşı tazmin etme yükümlülüğü altında olabilir. Her durum ayrı ayrı değerlendirilmelidir ve Genel Standart 6 (b)'de, bu tür tüzel kişilerin ve bireylerin esasen söz konusu taraf olarak değerlendirilebileceği açıklığa kavuşturulmaktadır. Uyuşmazlıkla ilgisi olan üçüncü kişi finansörü ve sigortacılar, karar üzerinde doğrudan ekonomik menfaate sahip olabilir ve bu nedenle, tarafla eşdeğer kabul edilebilir. Bu bağlamda, 'üçüncü kişi finansör' ve 'sigortacı' ifadeleri, karara ilişkin olarak doğrudan ekonomik

menfaate sahip ya da tahkimdeki tarafa karşı tazmin etme yükümlülüğü altında olan, davanın açılmasında veya savunmanın yapılmasında finansman veya diğer maddi destek sağlayan tüzel veya gerçek kişiyi ifade eder.

(7) Tarafların ve Hakemin Yükümlülükleri

- (a) Taraflar, hakem ile kendi aralarındaki (ya da aynı şirket grubu içerisinde yer alan başka bir şirketle veya tahkime taraf olanın idaresinde kontrol yetkisine sahip olan bireyle olan) doğrudan veya dolaylı tüm bağlantıları ya da hakem ile tahkimde verilecek karara ilişkin olarak doğrudan ekonomik menfaate sahip ya da tahkimdeki tarafa karşı tazmin etme yükümlülüğü altında olduğu herhangi kişiyi veya kurum arasındaki bağlantıyı hakeme, Hakem Heyetine, diğer taraflara ve tahkim kurumuna veya (şayet mevcutsa) hakemi tayin eden makama bildirmelidir. Taraflar bu bildirim yükümlülüğünü kendiliğinden en kısa sürede gerçekleştirmelidir.
- (b) Taraflar, tahkimdeki temsilcilerinin kimliğini ve aynı barristerlar bürosu (İngilizce'de *barristers' chambers*) üyelikleri dâhil olmak üzere, temsilcileri ile hakem arasındaki herhangi bağlantıyı hakeme, Hakem Heyetine, diğer taraflara ve tahkim kurumuna veya (şayet mevcutsa) hakem tayin eden makama bildirmelidir. Taraflar bu bildirim yükümlülüğünü, avukat ekibinde herhangi bir değişiklik olması halinde de, en kısa sürede kendiliğinden yerine getirmelidir.
- (c) Taraflar Genel Standart 7(a)'ya uyumlu davranabilmeleri amacıyla, makul araştırma yapmalı ve edindiği her türlü ilgili bilgiyi paylaşmalıdır.
- (d) Hakem, herhangi bir menfaat çatışmasının yanı sıra, tarafsızlığı veya bağımsızlığı konusunda şüpheyandıran hal veya koşulların belirlenebilmesi amacıyla makul bir araştırma yapmakla yükümlüdür.

Hakemin söz konusu makul araştırmayı yapmamasının sonucu olarak menfaat çatışmasıyla bağlantılı ifşa etme yükümlölüğünün ihlali, hakemin bilgi eksikliği nedeniyle mazur görülmez.

Genel Standart 7'ye İlişkin Açıklamalar:

- (a) Taraflar, hakemle aralarında bulunan herhangi bir bağlantıyı ifşa etmelidir. Bu tür bağlantıların ifşası, hakemin görevlendirilmesinden sonra öğrenilen bilgilere dayanılarak, hakemin tarafsızlığı veya bağımsızlığı sebebiyle mesnetsizce hakemin reddinin talep edilmesi riskini azaltır. Hakem ve taraf (ya da aynı şirket grubu içerisinde yer alan başka bir şirket veya tahkime taraf olanın idaresinde kontrol yetkisine sahip olan birey) arasındaki, doğrudan veya dolaylı herhangi bir bağlantının taraflarca ifşası yükümlölüğü, tahkim için finansman sağlayan kuruluş gibi tahkimde verilecek karara ilişkin doğrudan ekonomik menfaate sahip olan veya tahkimde verilecek karar sonucu tahkimin tarafına karşı tazmin etme yükümlölüğü olan kişi veya kuruluşlarla olan bağlantıları kapayacak şekilde genişletilmiştir.
- (b) Tahkimde görev alacak olan avukatlar, yani tarafların tahkimde temsiliyle meşgul olacak kişiler, ilk fırsatta taraflarca belirlenmelidir. Tarafın, yargılamanın başlangıcından itibaren mevcut olan, tahkimde görev alacak olan avukatların kimliğini ifşa etme yükümlölüğü, ilgili tarafın avukat ekibinin tüm üyelerini kapsar.
- (c) İfşa yükümlölüklerini yerine getirebilmek için taraflar, kendileri bakımından makul düzeyde erişilebilir olan her türlü ilgili bilgiyi araştırmalıdır. Ayrıca, tahkimin tüm tarafları, tahkim yargılamasının başlangıcından itibaren yargılamanın devam ettiği süre boyunca, genel standardın uygulandığında hakemin tarafsızlığını ya da bağımsızlığını etkileyebilecek mevcut bilgileri saptamak ve ifşa etmek için makul çaba göstermelidir.

(d) Kılavuz İlkeler uyarınca, hakemin ifşa yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılması için, kendisi bakımından makul düzeyde erişilebilir olan her türlü ilgili bilgiyi araştırması gerekmektedir.

Bölüm II: Genel Standartların Uygulanması

1. Kılavuz İlkelerin önemli bir tatbiki etkiye sahip olması için, bu ilkelerde günümüzün tahkim uygulamasında ortaya çıkması muhtemel durumlar ele alınmalı ve hangi durumların menfaat çatışması teşkil edip etmediği ya da hangi hususun ifşa edilmesinin gerekli olup olmadığı konusunda hakemlere, taraflara, kurumlara ve mahkemelere özel rehberlik sağlanmalıdır. Bu amaçla, Kılavuz İlkeler aşağıda yer alan Uygulama Listelerinde, meydana gelebilecek durumları kategorilere ayırmıştır. Bu Listeler her durumu kapsamamaktadır. Her durumda, varılacak netice Genel Standartlara bağlı olarak neticelendirilmelidir.

2. Kırmızı Liste iki bölümden oluşur: 'Feragat Edilemez Kırmızı Liste' (bkz. Genel Standartlar 2 (d) ve 4 (b)); ve 'Feragat Edilebilir Kırmızı Liste' (bkz. Genel Standart 4 (c)). Bu listeler sınırlı sayıda değildir ve bir davada yer alan vakialara bağlı olarak, hakemin tarafsızlığı ve bağımsızlığı hususunda haklı şüphelere yol açan özel durumları detaylandırmaktadır. Yani, anılan koşullarda objektif bir menfaat çatışması, ilgili hal ve koşullar hakkında bilgi sahibi olan makul üçüncü kişi açısından mevcuttur (bkz. Genel Standart 2 (b)). Feragat Edilemez Kırmızı Liste, kişinin kendi davasının yargıcı olamayacağı temel ilkesinden kaynaklanan durumları içerir. Bu nedenle, bu durumun kabulü menfaat çatışmasını ortadan kaldıramaz. Feragat Edilebilir Kırmızı Liste, önemli ancak Feragat Edilemez Kırmızı Listedekiler kadar ciddi olmayan durumları kapsar. Turuncu Listede tanımlanan koşullardan farklı olarak, ciddi niteliklerinden ötürü bu gibi durumlar ancak tarafların menfaat çatışmasına yol açabilecek durumu bilmeleri ve ilgili kişinin hakem olarak görev yapmasını Genel Standart 4 (c)'de belirtildiği biçimde açıkça kabul etmeleri durumunda geçerli bir feragat yapılabilir.

3. Turuncu Liste, belirli bir davanın vakialarına bağlı olarak, tarafların gözünde hakemin tarafsızlığı veya bağımsızlığı konusunda şüpheye yol açabilecek özel durumların sınırlı olmayan bir listesidir. Bu nedenle Turuncu Liste, Genel Standart 3 (a) kapsamına giren durumları yansıtır; netice olarak hakemin bu gibi durumları ifşa etme yükümlülüğü doğar. Sayılan tüm bu durumlarda taraflar, ifşadan sonra Genel Standart 4 (a)'da belirtildiği şekilde, süresinde itirazda bulunmadıkları takdirde, hakemi kabul etmiş sayılır.

4. İfşa, menfaat çatışmasının mevcut olduğu anlamına gelmez ya da kendiliğinden hakemin reddi sebebi veya hakemin reddine ilişkin karine oluşturmaz. İfşanın amacı, objektif olarak - yani, ilgili hal ve koşullar hakkında bilgi sahibi olan makul bir üçüncü kişi bakımından - hakemin tarafsızlığı veya bağımsızlığı konusunda haklı şüphenin var olup olmadığını belirlemek için, tarafların daha detaylı araştırmak

isteyebileceği bir durum hakkında tarafları bilgilendirmektir. Haklı şüphenin bulunmadığı sonucuna ulaşıyorsa, hakem görev yapabilir. Feragat Edilemez Kırmızı Listenin kapsadığı durumlar hariç tutulmak kaydıyla, tarafların süresinde itirazda bulunmamaları veya Feragat Edilebilir Kırmızı Listenin kapsadığı durumlarda, Genel Standart 4 (c) uyarınca tarafların özel kabulü söz konusu olduğunda da hakem görev yapabilir. Şayet, taraflardan biri hakemin reddini talep ederse, hakemin reddi hakkında karar veren makam, hakemin reddi için aranan objektif değerlendirmenin yerine getirilmediğine karar verirse, hakem görev yapabilir.

5. Hakemin, ilgili hal veya koşulu ifşa etmemesine dayanan sonraki bir ret talebi, kendiliğinden kişinin hakem tayin edilememesi, hakemin sonradan reddi veya herhangi bir kararın iptali için gerekçe oluşturmaz. İfşada bulunmama, kendiliğinden hakemin taraflı olduğu veya bağımsız olmadığı sonucunu doğurmaz: sadece ifşa etmediği hal veya koşullar bu sonucu doğurabilir.

6. Turuncu Listede yer verilmeyen veya Turuncu Listede yer verilen bazı haller için kabul edilen süre sınırları dışında kalan durumlar genellikle ifşa yükümlülüğünün konusu olmaz. Bununla birlikte, Turuncu Liste'de belirtilmemiş olsa dahi belirli bir durumun tarafsızlığı veya bağımsızlığı konusunda haklı şüpheye yol açacak nitelikte olup olmadığı, her bir somut olay bazında hakem tarafından değerlendirilmelidir. Turuncu Liste örnekler içerdiği ve sınırlı sayıda olmadığı için, koşullara bağlı olarak, hakem tarafından ifşa edilmesi gereken ancak Listede belirtilmeyen durumlar olabilir. Turuncu Liste'de belirtilen üç yıllık süre dolduktan sonra, aynı taraf veya taraf vekilince yapılan tekrar eden görevlendirmeler veya hakemin, benzer hukuki meselelerin tartışıldığı ilgili olmayan bir davada eşzamanlı olarak taraf vekilliği yaptığı haller bu duruma örnek gösterilebilir. Aynı şekilde, dava devam ederken aynı taraf veya taraf vekilinin başka bir davada hakemi görevlendirmesi durumunun da koşullara bağlı olarak ifşa edilmesi gerekebilir. Kılavuz İlkeler hakemin, mevcut davadaki Hakem Heyetinin diğer bir üyesi ile veya taraf

vekillerinden biri ile davayla eşzamanlı olarak görev alması veya geçmişte birlikte görev yapmış olmasını ifşa yükümlülüğüne bağlamaktadır; hakem, Hakem Heyetinin başka bir üyesi ile veya taraf vekillerinden biri ile sıklıkla taraf vekili olarak veya hakem olarak birlikte görev yapmasının, Heyette gözlemlenebilir bir dengesizlik yaratıp yaratmayacağını her bir somut olay bazında değerlendirmelidir. Varılan sonuç 'evet' ise, hakem ifşada bulunmayı düşünmelidir.

7. Yeşil Liste, objektif bir bakış açısıyla, görünüşte ve gerçekte hiçbir menfaat çatışması doğurmayan belirli durumların sınırlı sayıda olmayan listesidir. Dolayısıyla, hakemin Yeşil Liste'de yer alan durumları ifşa etme yükümlülüğü yoktur. Genel Standart 3 (a)'ya İlişkin Açıklamalarda belirtildiği üzere, makul olma kıstasına bağlı olarak ifşa için bir sınır öngörülmelidir; bazı durumlarda, tarafların bakış açısına dayalı tamamen sübjektif değerlendirme yerine objektif değerlendirme yapılmalıdır.

8. Listeleri oluşturan kategoriler arasındaki sınır ince olabilir. Belirli bir durumun bir listede değil de diğer bir listede olması gerektiği tartışılabilir. Ayrıca, Listelerde çeşitli durumlar için 'önemli' ve 'ilgili' gibi genel terimlere yer verilmiştir. Listeler, uluslararası ilkeleri ve örnek uygulamaları mümkün olduğu ölçüde yansıtmaktadır. Her bir vakianın hal ve koşulları ışığında makul bir şekilde yorumlanacak olan normların daha detaylı biçimde tanımlanması, ters etki yaratacaktır.

1. Feragat Edilemez Kırmızı Liste

1.1 Taraf sıfatıyla hakem sıfatının birleşmesi veya hakemin, tahkimde taraf olan kurumun yasal temsilcisi veya çalışanı olması.

1.2 Hakemin, taraflardan birinin yöneticisi, müdürü veya denetim kurulu üyesi olması veya ilgili taraf üzerinde ya da tahkimde verilecek karara bağlı maddi çıkarı bulunan bir kurum üzerinde kontrol yetkisine sahip olması.

1.3 Hakemin taraflardan biri veya davanın neticesi ile ilgili önemli ekonomik veya kişisel menfaatinin bulunması.

1.4 Hakemin veya bürosunun düzenli olarak ilgili tarafa veya tarafın bağlı şirketine danışmanlık hizmeti vermesi ve hakemin veya bürosunun bu ilişki vesilesiyle önemli ekonomik bir gelir elde etmesi.

2. Feragat Edilebilir Kırmızı Liste

2.1 Hakemin uyuşmazlık ile bağlantısı

2.1.1 Hakemin taraflardan birine veya taraflardan birinin bağlı şirketine uyuşmazlık hakkında hukuki danışmanlık yapması veya uzman görüşü sağlaması.

2.1.2 Hakemin uyuşmazlıkla önceden ilişkisinin bulunması.

2.2 Hakemin uyuşmazlıkla ilgili doğrudan veya dolaylı menfaatinin bulunması

2.2.1 Hakemin, ilgili taraf veya bağlı şirketin halka açık olmayan özel şirket olduğu durumlarda, taraflardan biri veya bağlı şirketinde doğrudan veya dolaylı olarak pay sahibi olması.

2.2.2 Hakemin yakın aile üyelerinden³ birinin uyuşmazlığın neticesiyle ilgili önemli bir ekonomik menfaatinin bulunması.

2.2.3 Hakem veya hakemin yakın aile üyelerinden birinin, davayı kaybeden tarafça kaybın rücu

---

³ Uygulama Listelerinde “yakın aile üyesi” terimi eş, kardeş, çocuk, ebeveyn veya hayat arkadaşı ile birlikte, yakın ilişkinin bulunduğu diğer tüm aile fertlerini kapsamaktadır.

edilebileceği kişi olan ve dava tarafı olmayan kişi ile yakın bağlantısının bulunması.

2.3 Hakemin taraf veya temsilcisi ile bağlantısı

- 2.3.1 Hakemin, hâlihazırda taraflardan birini veya taraflardan birinin bağlı şirketini temsil ediyor veya bunlara danışmanlık hizmeti veriyor olması.
- 2.3.2 Hakemin, hâlihazırda taraflardan birinin vekili olarak görev yapan avukatı veya hukuk bürosunu temsil ediyor veya bunlara danışmanlık hizmeti veriyor olması.
- 2.3.3 Hakemin taraflardan birinin vekili ile aynı hukuk bürosunda avukat olarak çalışıyor olması.
- 2.3.4 Bağlı şirketin tahkimde uyuşmazlık konusu olan mesele ile doğrudan bağlantılı olması şartıyla, hakemin taraflardan birinin bağlı řirketinde⁴ yönetici, müdür veya denetim kurulu üyesi olarak görev alması veya şirketin idaresinde kontrol yetkisinin bulunması.
- 2.3.5 Hakemin şahsen hiç ilişkisinin bulunmadığı durumlarda, hakemin bağlı olduğu hukuk bürosunun önceden dava ile sona ermiş bir bağlantısının mevcut olması.
- 2.3.6 Hakemin bağlı olduğu hukuk bürosunun, taraflardan biri veya taraflardan birinin bağlı şirketi ile hâlihazırda önemli bir ticari ilişkisinin bulunması.
- 2.3.7 Hakemin taraflardan birine veya taraflardan birinin bağlı şirketine düzenli olarak, hakem

---

⁴ Uygulama Listelerinin genelinde “bağlı şirket” terimi, hakim şirket de dahil olmak üzere, grup şirkette yer alan tüm şirketleri kapsayacak şekilde kullanılmıştır.

ve bağlı olduğu bürosu tarafından önemli bir ekonomik gelir elde edilmeksizin, hukuki danışmanlık hizmeti sağlaması.

2.3.8 Hakemin, taraflardan biriyle, taraflardan birinin yönetici, müdür veya denetim kurulu üyesi olarak çalışan kişiyle, taraflardan birinin idaresinde kontrol yetkisi sahibi olan kişiyle, taraflardan birinin bağlı şirketiyle ya da taraflardan birini temsil eden vekil ile yakın ailevi bağlantısının bulunması.

2.3.9 Hakemin yakın bir aile üyesinin, taraflardan biri veya taraflardan birinin bağlı şirketinde önemli bir ekonomik ya da kişisel menfaatinin bulunması.

3. Turuncu Liste

3.1 Taraflardan birine önceki bir dönemde hizmet sağlama veya dava ile başka ilişki

3.1.1 Hakem ile ilgili taraf veya bağlı şirketi arasında devam eden bir ilişkinin var olmaması kaydıyla, hakemin son üç yıl içerisinde, uyuşmazlıkla ilgisi olmayan bir olayda taraflardan birinin veya taraflardan birinin bağlı şirketinin vekili olarak görev yapmış olması veya atamayı yapan tarafa veya taraflardan birinin bağlı şirketine önceden danışmanlık hizmeti sağlamış olması.

3.1.2 Hakemin son üç yıl içerisinde, uyuşmazlıkla ilgisi olmayan ve taraflardan biri veya taraflardan birinin bağlı şirketinin taraf olduğu olayda, karşı taraf vekilliği yapmış olması.

3.1.3 Hakemin son üç yıl içerisinde, taraflardan biri veya taraflardan birinin bağlı şirketi

tarafından, iki veya daha fazla sefer hakem olarak atanmış olması.⁵

3.1.4 Hakemin bağlı olduğu hukuk bürosunun son üç yıl içerisinde, uyuşmazlık ile ilgisi olmayan ve hakemin dahil olmadığı bir olayda, taraflardan biri veya taraflardan birinin bağlı şirketinin ya da karşı tarafın vekilliğini yapmış olması.

3.1.5 Hakemin, taraflardan biri veya taraflardan birinin bağlı şirketinin dahil olduğu ve bağlantılı bir uyuşmazlık konusunu ilgilendiren başka bir tahkim davasında, hâlihazırda görev yapması veya son üç yıl içerisinde hakem olarak görev yapmış olması.

3.2 Taraflardan biri için hâlihazırda hizmet sağlama

3.2.1 Hakemin bağlı olduğu hukuk bürosu için önemli bir ticari ilişki oluşturmaması ve hakemin müdahil olmaması kaydıyla, söz konusu hukuk bürosunun taraflardan biri veya taraflardan birinin bağlı şirketine hâlihazırda hizmet sağlıyor olması.

3.2.2 Hakemin bağlı olduğu hukuk bürosuyla önemli bir miktar ücret veya başkaca gelirlerini paylaşan bir hukuk bürosu ya da sair hukuki kuruluşun, taraflardan biri veya taraflardan birinin bağlı şirketine Hakem Heyeti huzurunda hizmet sağlaması.

3.2.3 Hakemin veya hakemin bağlı olduğu büronun, somut tahkimi ilgilendirmeyen durumlarda, tahkim davasının taraflarından birini veya

---

⁵ Deniz, spor veya emtia tahkimlerinde olduğu gibi, bazı tahkim türlerinde hakemlerin, sayıca az ve ilgili konuda uzman kişilerin yer aldığı listelerden seçilmeleri yerleşmiş uygulama olabilir. Söz konusu ihtilaflarda tarafların aynı hakemi farklı davalarda sürekli olarak görevlendirmesi geneleksen ve yerleşmiş uygulama niteliğindeyse, tüm tarafların söz konusu gelenek ve yerleşmiş uygulamadan haberdar olmalarının gerektiği durumlarda, bu olgunun ifşa edilmesi gerekmez.

tarafardan birinin bađlı Őirketini dűzenli olarak hukuken temsil etmesi.

3.3 Hakem ile başka bir hakem veya vekil arasındaki ilişki

3.3.1 Hakem ve diđer bir hakemin aynı hukuk bűrosunda faaliyet gűsteren avukatlar olması.

3.3.2 Hakem ve diđer bir hakemin veya taraflardan birinin vekilinin aynı barristerlar bűrosuna (İngilizce'de *barristers' chambers*) űye olması.

3.3.3 Son űç yıl içerisinde, hakemin diğer bir hakemle veya tahkimdeki herhangi bir taraf vekiliyle ortaklık yapmıŐ olması veya baŐka bir bağının bulunması.

3.3.4 Hakemin hukuk bűrosunda çalıŐan bir avukatın, aynı taraf veya tarafları ya da taraflardan birinin bağlı Őirketini ilgilendiren baŐka bir uyuŐmazlıkta hakemlik yapması.

3.3.5 Hakemin yakın aile űyelerinden birinin, somut uyuŐmazlıkta çalıŐmaması kaydıyla, taraflardan birini temsil eden hukuk bűrosunda ortak veya çalıŐan olması.

3.3.6 Hakem ve taraflardan birinin vekili arasında yakın arkadaşlık ilişkisinin bulunması.

3.3.7 Hakem ile tahkimde vekillik yapan kişi arasında husumet bulunması.

3.3.8 Son űç yıl içerisinde hakemin, aynı vekil veya hukuk bűrosu tarafından űç seferden fazla hakem olarak atanması.

3.3.9 Hakem ile baŐka bir hakemin veya tahkim davasındaki herhangi bir taraf vekilinin, hâlihazırda veya son űç yıl içerisinde birlikte taraf vekilliği yapmıŐ olması.

3.4 Hakem ile taraf ve tahkimle ilişkili diğer kişiler arasındaki bağlantı

3.4.1 Hakemin bağlı olduğu hukuk bürosunun, hâlihazırda taraflardan biri veya taraflardan birinin bağlı şirketi aleyhine faaliyet gösteriyor olması.

3.4.2 Hakemin, eski ortak veya çalışan gibi bir mesleki sıfatla, taraflardan biri veya taraflardan birinin bağlı şirketiyle ilişkilendirilmiş olması.

3.4.3 Hakem ile aşağıda sayılanlardan birinin yöneticisi, müdürü veya denetim kurulu üyesi arasında yakın arkadaşlık ilişkisinin bulunması: taraf; tahkimde verilecek kararlar doğrudan bağlantılı maddi menfaati bulunan kuruluş; veya taraflardan biri, taraflardan birinin bağlı şirketi, tanık veya uzman üzerinde, hakim hissedar hakkı benzeri hakimiyet kurmuş olan herhangi bir kişi.

3.4.4 Hakem ile aşağıda sayılanlardan birinin yöneticisi, müdürü veya denetim kurulu üyesi arasında husumet bulunması: taraf; tahkimde verilecek kararlar doğrudan bağlantılı maddi menfaati bulunan kuruluş; veya taraflardan biri, taraflardan birinin bağlı şirketi, tanık veya uzman üzerinde hakimiyet kurmuş herhangi bir kişi.

3.4.5 Şayet hakem eski bir hakimse, son üç yılda taraflardan birinin veya taraflardan birinin bir bağlı şirketinin önemli bir davasına bakmış olması.

3.5 Diğer haller

3.5.1 Hakemin, halka arz olmuş taraflardan birinin veya bu tarafın bağlı şirketinin, sayı veya nominal değer itibarıyla önemli bir miktar payını, doğrudan veya dolaylı olarak elinde bulundurması.

- 3.5.2 Hakemin yayınlanmış bir makale, bir konuşma veya diğer bir yolla, dava hakkında alenen bir görüş beyan etmesi.
- 3.5.3 Hakemin, hakem atamaya yetkili kurum nezdinde uyuşmazlığa ilişkin olarak statü sahibi olması.
- 3.5.4 Bağlı şirketin tahkimde çözümlenecek uyuşmazlık konusu ile doğrudan ilişkisi bulunmaması kaydıyla, hakemin taraflardan birinin bağlı şirketinin yöneticisi, müdürü veya denetim kurulu üyesi olması ya da şirket üzerinde kontrol yetkisinin bulunması.

4. Yeşil Liste

- 4.1 Önceden açıklanmış hukuki görüş
- 4.1.1 Tahkimde değerlendirilmesi gereken bir husus hakkında hakemin, doğrudan tahkim davasına odaklanmış olmaması kaydıyla, önceden hukuki görüşünü (örneğin, bir hukuk dergisi makalesinde veya kamuya açık bir derste/konferansta) açıklamış olması.
- 4.2 Taraflardan biri için hâlihazırda hizmet sağlanması
- 4.2.1 Hakemin bağlı olduğu hukuk bürosu ile işbirliği yapmakta olan, ancak önemli miktarda ücret veya diğer gelirleri paylaşmayan bir büronun, taraflardan birine veya taraflardan birinin bağlı şirketine somut olayla bağlantısı bulunmayan bir konuda hizmet sağlaması.
- 4.3 Başka bir hakem veya taraflardan birinin vekili ile irtibat
- 4.3.1 Hakemin, diğer bir hakemle veya taraflardan birinin vekili ile aynı mesleki kuruluşa veya sosyal kurum ya da hayır

kurumlarına üye olması veya sosyal medya ağları vasıtasıyla irtibatının bulunması.

4.3.2 Hakem ve taraflardan birinin vekilinin, önceden bir davada hakem olarak birlikte görev yapmış olması.

4.3.3 Hakemin, diğer bir hakem veya taraf vekiliyle aynı fakülte veya okulda ders vermesi ya da diğer bir hakem veya taraf vekiliyle birlikte aynı mesleki kuruluşta veya sosyal kurum ya da hayır kurumunda görevli olarak çalışması.

4.3.4 Hakemin, diğer bir hakem veya taraf vekiliyle birlikte konuşmacı, moderatör veya organizatör olarak, bir veya birden çok konferansta görev almış olması, seminerlere katılmış olması ya da mesleki kuruluş veya sosyal veya hayır kurumlarının çalışma gruplarına katılmış olması.

4.4 Hakem ile taraflardan biri arasındaki irtibat

4.4.1 Bağlantının yalnız hakemin müsaitliği ve vasıf ve niteliklerine veya muhtemel başhakem adaylarının belirlenmesine ilişkin olması ve hakeme sadece davaya ilişkin temel bilgilerin verilmesi, davanın usulüne ve esasına ilişkin hususların görüşülmemiş olması kaydıyla; hakemin göreve atanmadan önce taraflardan biri veya taraflardan birinin bağlı şirketi ile (veya bunların vekili ile) irtibat kurmuş olması.

4.4.2 Hakemin, halka açık taraflardan birinde veya bu tarafın bağlı şirketinde, önemli sayılmayacak miktarda hisseye sahip olması.

4.4.3 Hakemin, taraflardan biri veya taraflardan birinin bağlı şirketinde yönetici, müdür veya denetim kurulu üyesi olarak görev alan ya da taraf veya bağlı şirketi üzerinde kontrol yetkisine sahip olan kişiyle birlikte, bilirkişi heyetinde veya aynı davada hakemlik de dâhil olmak üzere, başka bir mesleki sıfatla çalışmış olması.

4.4.4 Hakemin, taraflardan biri veya taraflardan birinin bağlı şirketleriyle, sosyal medya ağı üzerinden irtibatının bulunması.